

Римські ігри

Римляни чітко поділяли своє життя на дві частини: «справа» і «дозвілля». Під «справою» розуміли участь у війнах, управління громадою й заняття землеробством. «Дозвілля» ж містило в собі все інше. Його віддавали творчості, бесідам і міркуванням, розумінню прекрасного. Тому й школа в Стародавньому Римі називалася ludus, що означає «гра», «розвага» або «дозвілля».

Дівчина зі стилем та воцненими дошками.
Фреска з міста Геркуланум

Школи грамоти

Початкові школи в Стародавньому Римі з'явилися близько двох із половиною тисяч років тому. Про це свідчать і римські історики, і численні написи, що дійшли до нас, на стінах будинків, наприклад, у Помпеях. Щиро скажемо: грамотії, що прикрасили за допомогою графіті стіни, далі початкової школи не пішли, але в ній напевно побували.

Діти йшли до школи з 7 років. Початкових шкіл у Римі була величезна кількість. Адже відкрити школу міг кожен: офіційного дозволу не було потрібно. Охочий стати вчителем просто орендував невелике приміщення як звичайний ремісник. Учитель заробляв копійки й тому дуже часто в нього не було коштів для того, щоб зняти й найменшу кімнатку для занять. Тоді уроки проводили просто неба: на краю яру або в полі за містом. Тільки в дощову погоду вчителі шукали який-небудь навіс. У самому Римі заняття проводили на Форумі. Учитель відгороджував місце для занять простою завісою й розпочинав урок.

Держава у справу навчання жодним чином не втручалася, вся відповідальність за вибір школи лягала на батьків. Але навряд чи скромні ремісники, дрібні крамарі й селяни, діти яких навчалися в початковій школі, могли бути суворими суддями.

Дуже часто вчителями в такій школі ставали раби, відпущені на волю.

У школах грамоти навчання тривало п'ять років. Діти вчилися читати, писати й рахувати. Заняття розпочиналися рано-вранці й тривали аж до вечора.

«Дні песиків»

Щоправда, майже половина часу, відведеного на навчання в школі грамоти, була зайнята святами, вихідними й канікулами. ▶

Римська чорнильниця та перо для письма.
I-II сторіччя нашої ери

Римляни серйозно ставилися до виховання й освіти жінок. Дівчата повинні були знати літературу, граматику, риторичку, вміти співати, танцювати, розуміти музику. Деякі з них спеціально займалися географією, геометрією, математикою й навіть медициною. Найбажанішим компліментом для римської дівчини були слова «освічена дівчина». Тому навчалися в Стародавньому Римі і хлопчики, і дівчатка. Щоправда, дівчата з багатих родин здобували освіту вдома, їм наймали спеціальних учителів. Дочкам бідняків доводилося обмежуватися азами грамоти.

Навчання в школі. Давньоримський барельєф

Слово «риторика» означає красномовство. Риторик у Рим привезли греки. Своєї риторики в римлян не було. Катон вважав, що потрібно знати те, про що збираєшся говорити, і слова придуть самі. Він стверджував, що риторика не потрібна, а люди, які вміють переконати слухачів у чому завгодно — небезпечні. Але це не зупиняло охочих домогтися слави в Сенаті або на Форумі. Творцем латинської риторики став Цицерон. І на його промовах стали вчитися нові покоління римських ораторів

Навчальний рік починався в березні, після свята на честь богині Мінерви. Вільні від навчання дні називалися в Римі «феріями», *feriae* в перекладі з латини означає «святковий день». Вільними від занять були й нундини — останній день кожного римського тижня.

Були в римських школярів і канікули. До речі, улюблене вами слово «канікули» прийшло до нас із Рима. А щоб зрозуміти зв'язок між «днями песиків» і канікулами, вам потрібно поглянути на небо й знайти сузір'я Великого Пса. Найяскравіша зірка цього сузір'я — Сиріус. Латинська назва зірки Сиріус — «Канікула» — означає «маленький песик». Коли ця зірка з'являлася на ранковому небі, наставала найжаркіша пора року, або «собача спека». Римський Сенат оголошував ці дні днями відпочинку, днями зірки Канікули. Тривали канікули з липня по жовтень.

Ази навчання

Діти, так само як і в Греції, йшли до школи під наглядом спеціального раба-педагога. Із собою вони несли навощені дощечки для письма, стилі й капси — футляри із сувоями. Учні займали свої місця, і починався урок.

Спочатку діти вивчали літери й поєднували їх у складі. Потім наставала черга слів і цілих речень. Опанувавши грамоту, школярі переходили до письма. Учитель водив рукою дитини по дощечці, привчаючи неслухняні пальці виводити акуратні літери. Якщо учнів було багато, учитель роздавав їм спеціальні трафарети — пластини, у яких прорізалася зображення літери. Учні клали на дощечку для письма таку пластину й по прорізах гострою паличкою обводили літери. Коли пластину забирали, на навощеній дощечці виявлялося гарне зображення літери. Книги були занадто дорогими, щоб діти в початковій школі могли ними користуватися. Тому, навчившись читати й писати, учні під диктування вчителя записували необхідні їм тексти.

Важливе значення в практичному житті мала арифметика. Особливо усна лічба. Навчав дітей цієї премудрості особливий учитель — калькулятор. Рахунковим матеріалом, як і в Греції, слугували камінчики, а також пальці на руках. На лівій руці були одиниці й десятки, на правій — сотні й тисячі. Рахували й за допомогою рахункової дошки або абака, на якій були відмічені одиниці, десятки, сотні. Така рахункова дошка трохи нагадує нашу рахівницю. Таблицю множення діти повинні були завчити на пам'ять, учні повторювали хором за вчителем.

У школі панувала найсуворіша дисципліна. За будь-яке порушення вчитель нещадно хльостав учня ферулою — лінійкою — по спині й руках. ►

Римський Форум (сучасний стан) — місце розташування безлічі римських шкіл

У школі невеликий час приділявся й вивченню спеціальних наук. Щоправда, геометрія зводилася до мистецтва вимірювати. Тому що вивчали, швидше, ремесло землемірів, ніж науку геометра. Астрономією займалися лише настільки, наскільки це було необхідно для повсякденного життя й для тлумачення поетичних творів. Музику ще довго вважали надокучливим шумом, а танцювали, тільки виконуючи релігійні обряди. Навіть гімнастика не була в пошані у римлян.

Вощені дощечки, стиль та книга на сувої папірусу — «знаряддя праці» давньоримського школяра

Школа граматиста

Діти бідних батьків, закінчивши школу грамоти, уже в 12–13 років були змушені йти працювати. Діти багатих батьків переходили на новий щабель освіти — школу граматиста.

Найкращі школи були прикрашені погруддями знаменитих письменників, барельєфами із зображеннями міфологічних та історичних сцен. Стілець із високою спинкою для вчителя — катедра — розташовувався на помості. Унизу стояли лави для учнів. Столів не було, діти писали, тримаючи таблички для письма на колінах. У школі граматиста головною справою було знайомство із творами Гомера, Гесіода, Езопа, Плавта, Теренція, Вергілія та інших філософів і письменників.

Учитель навчав дітей правильно ставити наголоси, чітко вимовляти слова, не ковтаючи закінчень. Хлопчики вивчали відмінювання, дієвідміни й чергування літер. Коли елементарні знання було засвоєно, переходили до літератури. Учні читали твори, вивчали їх напам'ять, слухали коментарі й писали твори на задані теми. Навчання, до речі, велося двома мовами. Грецькою читали й тлумачили Гомера й Езопа, латиною — «Одіссею» в перекладі Лівія Андроніка, Еннія, Теренція, Плавта, Вергілія. Та й саме читання було в римській школі далеко не простою

Давньоримська бібліотека. Сувої з книгами зберігалися в шафах

справою. Слова писалися разом, розділових знаків не було. Щоби прочитати, наприклад, пісню з «Одіссеї», потрібно було відокремити слова одне від одного, розбити уривок на окремі фрази, зрозуміти, де поставити знак питання, а де зробити паузу. Допомога вчителя тут конче необхідна.

Учитель розповідав, коли і як було написано твір, описував життя автора, пояснював, чому поет використовував ті чи інші слова. Пояснення вчителя учні акуратно записували. Усе це привчало учнів думати, ретельно добирати слова для своїх відповідей, говорити гарно й переконливо.

Школа ритора

Досягши 15–16 років, знатні юнаки приходили навчатися до ритора. Метою ритора було дати своїм учням низку вказівок, які приготували б їх до практичної діяльності

політичного й судового оратора. Ритори навчали юнаків ораторського мистецтва й мистецтва суперечки.

Молоді люди опановували декламацію й вправлялися в складанні промов на історичні, літературні й політичні теми. Складаючи виступ на задану тему, юнаки вчилися або виражати сумніви з приводу того, що відбулося, або — тверду впевненість у тому, що все саме так і було. Підготувавши промову, юнак вимовляв її перед класом, батьками й друзями родини.

Після того, як хлопець закінчував своє навчання й надягав тогу чоловіка, він міг вирушити займатися господарством у маєток або розпочинав громадське життя: ставав помічником якого-небудь відомого оратора або юриста, сподіваючись незабаром зробити власну кар'єру оратора.

Наталя Морозова

Щойно людина розумна навчилася висловлювати свої думки за допомогою слів, їй одразу захотілося зберегти їх для нащадків. «А нехай знають, які прадіди були мудрі! На чому будемо писати?» — запитала в себе первісна людина і, озирнувшись навколо, не виявила ані комп'ютера, ані лазерних дисків, ані навіть звичайного паперу. Зате навкруги було багато того, що створено самою природою, — каміння, дерево, глина, кістки тварин ... Вони й стали одними з перших матеріалів для письма.

Історія метаморфози

Псалтир з Ліндіфарна.
Спорінки календаря
на серпень.
Англія, XIII ст.

Книги-велетні

Людина вирізала на дереві або вирізьблювала на камені різні знаки, зображення, малюнки. Спочатку це були окремі короткі повідомлення, як «есемески», а пізніше люди стали висікати на каменях цілі «книги».

У колишній столиці верхнього Єгипту Фівах зберігається одна з найбільших кам'яних книг світу. Її сторінки завширшки сягають 40 метрів. Це літопис перемог єгипетських царів. Його було викарбовано на стінах храму фараона Рамзеса II єгипетськими

майстрами понад 3000 тисяч років тому. Але не поспішайте шукати це місто на карті: Фіви зникли назавжди з лиця землі ще до нашої ери. Тепер же на місці стародавньої столиці розташоване маленьке містечко Луксор. Але величні давньоєгипетські палаці-храми разом із кам'яними книгами пережили тисячоліття.

На початку XX століття вчені виявили ще одну дивовижну знахідку на тому місці, де колись було стародавнє перське місто Сузи. Було знайдено три базальтових уламки, які, коли їх склали, виявилися стовпом, вищим за людський зріст. На кам'яній брилі близько 2000 років до н. е. було викарбовано різцем закони вавилонського царя Хаммурапі. Письмена йшли згори донизу. Читати їх було дуже важко і незручно: спочатку доводилося піднімати голову вгору, а потім сідати навпочіпки або лягати на землю. Важить ця «книга» близько 10 тонн, а весь її текст сьогодні можна було б умістити в невеликій книжці обсягом у 20–30 сторінок.

Нерідко, щоб зберегти для прийдешніх поколінь письменна, майстри вирізьблювали їх на неприступних скелях. Щаслива випадковість допомогла ознайомитися з однією з таких кам'яних книг минулого. 1835 року англійський мандрівник Роулінсон на шляху з Ірану до Іраку вирішив оглянути Бехістунську скелю. Роздивляючись її в бінокль, він раптом побачив на ній невідомі письменна. Важко повірити, що це було зроблено руками людини 2500 років тому, адже ширина книги становила 20 метрів, а висота — 7 метрів. У такий спосіб давній перський цар Дарій вирішив увічнити свої військові перемоги. Книга навіть містить ілюстрації: разом із текстом на камені викарбовано рельєф, на якому переможені царі схиляються перед Дарієм-переможцем. ►

Написи та малюнки на стіні храму Рамсеса II в Луксорі, що розповідають про переможну війну. Близько 2000 р. до н.е.

У пошуках кращого

Але кам'яні книги хоч і довговічні, але непрактичні: їх неможливо переносити з місця на місце, і «по кишені» вони тільки царям. Тому сторінками для книг людям здебільшого були глиняні таблички. Виявилося дуже зручно: достатньо видавити на м'якій глині гостро заточеною паличкою письмена, обпалити «сторінку» в печі й скріпити між собою отримані «цеглинки» — і книга готова! Книги на «глиняному папері» — одні з найдавніших, їхній вік становить близько 5000 років.

Незабаром у глини з'явилися й конкуренти: метал, віск, дерево. Греки і римляни, наприклад, писали на свинцевих, бронзових і мідних дошках. Навіть один із текстів давньогрецької поеми «Іліада» вирізано на платівках свинцю. Але метал теж був дорогим матеріалом, тому на ньому переважно занотовували закони і важливі державні акти. А в повсякденному житті люди використовували черепки і гладенько обстругані дощечки, вкриті воском. Знаки, написані на

воску, можна було легко загладити і продовжувати робити на ньому нові записи. А якщо просвердлити в кількох навощених дощечках кути, протягнути через отвори мотузку і закріпити все разом, отримаєш такий собі «вічний блокнот». Коштував він недорого, а служив довго. «Прабабусі» зошитів та сучасного блокнота прожили довге життя: ще впродовж 700 років потому в різних містах Європи існували майстерні «писальних дощечок».

Узагалі, стародавній народ, оволодівши грамотою, діяв за принципом: що бачу — на тому пишу. Араби активно використовували для письма лопатки барана, на Русі був поширений у вжитку берест, у південних країнах писали на пальмових листках. До речі, обираючи для письма лист, із нього брали найбільш рівну і гладеньку частину; потім її вирізали, висушували, після чого просочували олією — для міцності. На аркуші все тією ж загостреною паличкою видавлювали потрібні знаки. У німецькому місті Геттінгені,

в одній університетській бібліотеці зберігається така книга. Вона написана на 5373 пальмових листках.

Де «ростуть» сувої?

Єгиптяни, як ми вже писали у № 1, використовували для письма папірус. Його можна вважати «запатентованим» винаходом єгипетського народу. У майстернях, що знаходилися поблизу міст, тисячі рабів під наглядом чиновників фараона вдень і вночі, потерпаючи від виснажливої праці, виготовляли з папірису сувої для письма.

Папірус — це така рослина, на товстому корені якої міститься багато стебел завдовжки в 2-3 людські зрости. Зі стебла знімали зовнішню плівку і розкладали її на дощці, змоченій липкою нільською водою. Коли набиралося достатньо плівок для складання аркуша, на них упоперек накладали новий шар. Потім легким постукуванням молоточка плівки пресували. Від ударів молоточка з папірису виступав клейкий сік, що склеював між собою плівки. Аркуші папірису гнучкі, їх легко згорнути в трубочку. Тож якщо єгиптянин хотів сказати, що він прочитав книгу, то казав: «Я розгорнув і згорнув сувій...» Такі сувої греки згодом називали «бібліос», від цього слова незабаром виникли «бібліотека», «біблія», «бібліографія».

Нерідко довжина таких сувоїв досягала кількох десятків метрів, а найбільший сувій, що дійшов до нас, становить 45 метрів завдовжки.

Жадібність — двигун прогресу

Зрозуміло, що папірус швидко переміг і камінь, і глину, і залізо, і дерево. А головне — він приніс Єгипту не тільки славу, але й незліченні багатства. Весь дохід від ►

Стовп з законами вавилонського царя Хаммурапі. Близько 2000 р. до н.е.

продажу папірусу надходив у казну фараона. Утім, час від часу фараони вередували: то просили за папірус непомірну плату, то забороняли вивозити його до сусідніх країн, за що й поплатилися незабаром...

Подейкують, що в II ст. до н. е. сирійський цар Євмен II забажав створити у своїй столиці Пергамі велику бібліотеку. А для цього треба було закупити в Єгипті велику партію папірусу. Однак єгипетський фараон Птолемеї відмовився продати цареві папірус, побоюючись, що сирійська бібліотека затмарить славу іншої вже відомої на той час книгозбірні — єгипетської Олександрійської. І тоді за наказом Євмена умільці почали шукати новий матеріал для письма.

І незабаром знайшли! Ним обрали особливим чином вичинену шкіру ягнят або козенят, яку назвали пергаментом, на честь місця винайдення — міста Пергама.

Пергамент виготовляли так. Спочатку шкіру вимочували у воді, потім ретельно скребли, віджимали зайву вологу й обробляли спеціальним розчином. Після цього шкіру натягували на дерев'яну раму і натирали пемзою і крейдою. Потім кілька днів шкіру сушили. А щоб зробити її рівною, розгладжували і полірували гладеньким дерев'яним бруском.

Пергамент теж не був дешевим матеріалом. Для виготовлення однієї книги з пергаменту потрібні були шкіри цілого стада

Давньоєгипетська книга на папірусі

Ефіопський пергаментний псалтир. 1700 рр.

тварин. Одна книга, написана на пергаменті, часто коштувала стільки, скільки великий маєток.

Шовки князя Цая

І пошук продовжувався. Цього разу лідером пошуків доступного матеріалу для письма стала держава Хань — так у давнину називався Китай. Попередником паперу виявився знаменитий китайський шовк. Шовкова тканина дуже зручна для письма. Вона м'яка і легка. Її можна згортати і складати, легко переносити та зберігати. Ось чому письмо на шовку проіснувало в Китаї майже 8 століть, аж до III століття нашої ери. Утім, шовк теж був не менш коштовним матеріалом, ніж папірус. Хоча саме він, шовк, точніше його властивості, нашоухнули китайців на винахід паперу.

І шовк, і звичайний аркуш паперу мають спільну властивість — вони складаються з волокон. Відірви невеликий клаптик від

Про винахід паперу існує кілька цікавих китайських легенд. Згідно з однією з них, першим його навчився виготовляти якийсь раб зі Східного Туркестану. Коли про це доповіли імператорові, той нібито сказав: «Якщо раби дізнаються, що один із них зробив таке велике відкриття, вони занадто пишатимуться собою».

Тож імператор наказав зберегти в таємниці ім'я раба, а самому винахіднику вигадав «почесну» смерть. На гострій золотій пластинці було викарбовано подяку від імператора за видатне відкриття. Раба змусили проковтнути цю пластинку, і він помер.

паперового листа і подивися на нього крізь звичайне збільшувальне скло. Ти відразу ж побачиш безліч переплетених між собою дрібних рослинних волокон. Секрет цього простий. Кожна рослина складається з волокон, отже, їх треба спочатку виділити з рослини, рівномірно переплести і спресувати в тонкий шар, щоб вийшов паперовий аркуш. Згадай, як виготовляли папірус. Отож бо! Якби єгиптяни знайшли більш дешеву сировину, то, можливо, їм, а не китайцям належала би пальма першості у винайденні паперу.

В одній із китайських книг, написаній 1637 року, докладно описано спосіб виготовлення паперу з бамбука.

Очищений від листя бамбук розщеплювали на тонкі шматки, виварювали кілька днів, а потім отриману масу акуратно відціджували і деякий час зберігали в спеціальних ямах. Після цього масу ретельно розмелювали, розбавляючи водою. Нарешті кашоподібна

маса готова, й починається черпання — власне процес приготування паперового аркуша. Форму — бамбукову раму, на яку натягували сітку з міцних шовкових ниток, — занурювали в чан, де знаходилася подрібнена паперова маса, а потім швидко виймали. Вода стікала через отвори сітки, а на поверхні осідав тонкий шар переплетених між собою волокон. Масу разом із формою клали під прес, а коли виймали — на ній лежав мокрий паперовий аркуш. Тепер необхідно було його ущільнити, розгладити й висушити на розжареній кам'яній печі.

До IV ст. н. е. в Китаї папір, виготовлений із рослинної сировини — волокон бамбука, шовковичного дерева, коноплі, — витіснив решту матеріалів для письма, в тому числі і дорогий шовк, і бамбукові планки.

Секрет нового матеріалу протягом кількох століть зберігали в найсуворішому секреті, мистецтво його виготовлення було оголошено державною таємницею. Всякому, хто наважиться розповісти чужинцеві про те, як виготовляють шовки князя Цая, загрожувала смертна кара.

Найдовша подорож

Розповідаючи про історію паперу, один французький учений писав: «Папір прийшов до Європи дуже повільним шляхом із середньою швидкістю сто кілометрів — на сто років». У VI столітті папір досяг Кореї, звідти перемістився до Японії. А в VIII столітті секрет виготовлення паперу став відомий арабам. 750 року спалахнула війна між тюркськими племенами, що жили поблизу кордонів Китаю. Одну частину племен підтримали китайці, іншу — араби. Під час одного з боїв арабам вдалося захопити в полон багато китайців. Серед них були й майстри паперової справи.

У арабів не було бамбука, і вони спочатку спробували робити папір із кропиви. Але волокна кропиви були занадто короткі і не спліталися між собою. Тоді араби почали використовувати лляне ганчір'я і досягли успіху: волокна льону виявилися відповідної довжини та якості.

У X столітті папір досяг Єгипту і Північної Африки, а звідти, перепливши Гібралтарську протоку, «висадився» в Іспанії. Саме в цій країні вперше в Європі запрацювали паперові млини.

1154 року італійські поети вже писали на папері вітчизняного виробництва. З Італії папір, подолавши Альпи, досягнув Франції, і 1198 року тут було споруджено один із перших паперових млинів. Приблизно через 30–40 років папір уперше виготовили у Німеччині, а 1309 року — в Англії. 1532 року секретом паперового виробництва оволоділи шведи,

Араби багато зробили для удосконалення виробництва паперу. Замість ручної ступи для розбивання сировини вони застосували млинові жорна, а воду змусили ці жорна рухати. Тому перші паперові майстерні отримали назви паперових млинів.

через 30 років папір почали виготовляти в Московській Русі. 1560 року спорудили перші паперові млини у Фінляндії, 1680-го — у Голландії, і лише наприкінці XVII століття вони з'явилися в Америці.

Далі буде

Марія Юдіна

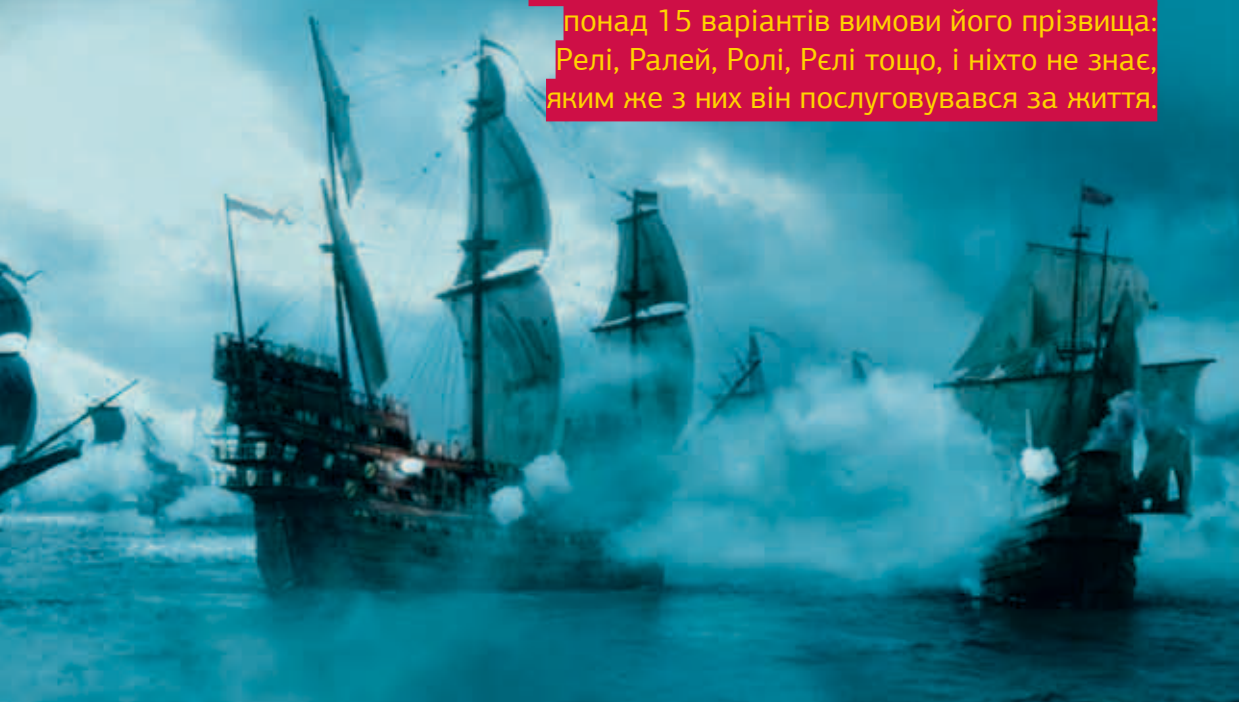

Китайська паперова книга. XVII–XVIII ст.

У зв'язку з винаходом паперу історія зберегла інше ім'я — Цай Лунь. Він був великим чиновником при дворі імператора і зробив багато для вдосконалення та поширення першого паперу в Китаї. Недарма в той час папір називали «Шовки князя Цая». Китайці настільки цінували його винахід, що навіть зарахували цю людину до лику богів і споруджували на честь його храми.

Славетний авантюрист Уолтер Релі

Уолтер Релі (1552?–1618 р.) — колоритна, суперечлива й загадкова постать в історії. Йому довелося побувати поетом, істориком, хіміком тощо. Але найбільше він запам'ятався як корсар і видатний мореплавець. При цьому цей моряк страждав морською хворобою, тому навіть річку Темзу в Лондоні він переходив тільки через міст і ніколи не перетинав її на човні. Дослідникам відомі понад 15 варіантів вимови його прізвища: Релі, Ралей, Ролі, Релі тощо, і ніхто не знає, яким же з них він послуговувався за життя.

Дитинство Релі. Картина Міллє. 1870 р.

Перші пригоди

Досі не з'ясовано рік народження Уолтера. Можливо, він з'явився на світ 1552 року в графстві Девоншир. Напевно відомо, що він був п'ятим сином у вельможній, але збіднілій родині Уолтера Релі і Кетрін Чемпернаун.

1568 року батько послав Уолтера навчатися в Оксфорд, але вже наступного року юнак утік від учителів до Франції, де згодом як солдат узяв участь у релігійних війнах. Через деякий час він схаменувся і повернувся до Англії з наміром продовжити навчання і 1574 року вступив до юридичного університету.

Цікаво, що після того, як містер Уолтер Релі здобув диплом юриста, 1578 року він

майнув у піратське плавання до островів Зеленого Мису. Можливо, він таки вчинив за покликом його улюбленого брата Хамфрі Гілберта, який був на 14 років старшим за Уолтера. Через шість місяців Уолтер повернувся додому, так і не діставши надто великої здобичі.

Палка натура авантюриста і шукача пригод спонукала Уолтера Релі до нових подвигів, і 1580 року він уже воював із бунтівниками в Ірландії, виявляючи несамоовиту хоробрість. Іноді Уолтеру, як відважному воєводи, доручали передавати повідомлення з місця подій до палацу самої королеви — Єлизавети I. ►

Королева Єлизавета I. Портрет Дж. Говера

Знайомство з королевою

За легендою, якось під час прогулянки королева зупинилася перед брудною калюжею. Тоді з її оточення вийшов незнайомий солдат і накрив калюжу своїм плащем. Так нащадок королівської династії Єлизавета I Тюдор познайомилась із сином бідного дворянина Уолтером Релі.

Гарний і мужній Уолтер одразу сподобався королеві. Якось на Новий рік вона подарувала йому Шерборнський замок разом із багатим маєтком на 4 680 гектарів, що в Дорсетширі. Відтепер сумнівів не було: Уолтер Релі став фаворитом (улюбленцем) королеви.

Незабаром він дістав титул сера, бо Єлизавета I надала йому звання лицаря. На знак подяки сер Релі згодом написав на честь королеви поему зі 138 пісень про любов Океана до богині Місяця Цинтії.

Незаймана земля

1585 року сер Уолтер Релі відрядив експедицію до Північної Америки. Там, на острові Роанок, поряд з індіанцями, його люди заснували перше англійське поселення, яке він назвав «Віргінією», що в перекладі з англійської означало «Незаймана».

Можна лише уявити, як зраділа Єлизавета I, коли її фаворит подарував їй цю землю в далекій Америці. Крім того, королева мала нагоду вперше побачити на власні очі двох диких індіанців — Мантео і Уанчіза — і дві дивовижні рослини — картоплю і тютюн. Саме завдяки серу Уолтеру Релі варену картоплю почали вживати на званих обідах у королівських палацах.

Щоправда, спочатку, коли Релі висадив картоплю у власному садку, сусіди погрожували спалити його оселю.

Сер Уолтер Релі. Портрет 1588 р.

На пошуки омріяного Ельдорадо!

У пошуках пригод і нових багатств Уолтер Релі захопився новою метою, зажадавши відшукати в джунглях Південної Америки місто, яке вже здавна ніхто не міг знайти. Ще на початку XVI ст., задовго до народження Уолтера Релі, один індіанець розповів конкістадору Белалькасару про таємничу країну Папаян, де знаходилася величезна кількість золота. Вожді цієї країни нібито натиралися золотим піском під час церемонії їх обрання. Згодом іспанці назвали цю омріяну країну Ельдорадо, що в перекладі з іспанської означало «Золота країна». За легендою, вона була розташована десь на озері поблизу річки Оріноко, що протікає через землі Колумбії і Венесуели, у Південній Америці.

У лютому 1595 року Уолтер Релі з командами на п'яти кораблях рушив із Плімута на пошуки легендарного Ельдорадо. Під час плавання їм довелося їсти одну рибу, знемагати від спеки, спати в мокрому одязі ►

Індіанське поселення на острові Роанок. Малюнок Дж. Уайта

Штат Вірджинія став батьківщиною президентів США Джорджа Вашингтона та Томаса Джефферсона

Перше англійське поселення в Америці на острові Роанок

на жорстких дошках, потерпати від хвороб. Саме тоді сер Релі пригадав своє піратське минуле і разом зі своїми моряками пограбував місто Сан-Хосе-де-Оруна (сучасне місто Порт-оф-Спейн) на острові Трінідад. Під час пограбування пірати захопили в полон губернатора міста Антоніо де Беррео.

Беррео розповів допитливому Релі про те, що Ельдорадо насправді називається Маноа і що навколо цієї країни мешкають потворні й дуже незвичайні істоти. «Цих людей, — казав Беррео, — називають евай-паном. Подейкують, що очі в них на плечах, а роти посеред грудей і що між плечей у них росте довге волосся, яке звисає донизу». Але ці страхітливі розповіді не зупинили Уолтера Релі й тих шукачів, що були разом із ним. Через деякий час вони все ж таки досягли річки Оріноко. Річка потопала в джунглях, де було чути спів птахів і гарчання тварин, деінде можна було побачити крокодилів

завдовжки в шість метрів. Моряки з повагою дивилися на свого капітана, котрий поводився в цих умовах доволі спокійно й вважено.

Серед джунглів Уолтер Релі довго і марно шукав таємниче місто, що й не дивно, бо Ельдорадо було лише гарною легендою, містом, якого насправді ніколи не існувало.

Повертаючись до Англії, Релі довго міркував над тим, де в цій легенді була правда, а де вигадка. Результатом його роздумів і прагнень стала написана ним книга «Відкриття обширної, багатой і прекрасної імперії Гвіани», де він описав «велике, багате на золото місто, яке іспанці називають Ельдорадо, а індіанці — Маноа». У цій книзі мрійник Уолтер Релі видав бажане за дійсне.

Примхи долі

Після пошуків Гвіани Уолтер брав участь у морських походах проти Іспанії, з якою

Англія вела війну ще з 1585 року. Між баталіями він познайомився з Вільямом Шекспіром, із яким у них зав'язалося активне листування. У Релі став не лише великим прихильником театру «Глобус», а й добрим другом його актора й постановника.

24 березня 1603 р. сталася трагедія, яка назавжди змінила життя славетного мореплавця. Цього дня померла його покровителька королева Єлизавета I Тюдор. Новий король Яків I Стюарт дивився на фаворита попередньої королеви з підозрою. Коли вороги і заздрісники Уолтера Релі донесли, що той начебто брав участь у заколоті проти короля, Яків I одразу наказав ув'язнити його в Тауері без жодного суду й слідства.

Відтепер на 13 років новою домівкою для Уолтера стала невеличка камера з товстими стінами й одним маленьким отвором, який тільки нагадував вікно. Сидячи в Тауері, Уолтер написав безліч віршів, трактатів із морської справи і, головне, товстелезну «Історію світу», доведену ним до 130 р. до н. е. Йому навіть удалось створити маленьку хімічну лабораторію, бо він зажадав перетворити солону воду на прісну.

Між тим роки минали, Релі старів, втрачав здоров'я. Після того як він не зміг виконати примху Якова I, тобто вдруге знайти справжнє Ельдорадо, король іще більше розлютився. До Уолтера дедалі частіше почали доходити чутки про те, що Яків I дослухався до вимог посла Іспанії Гондомара і вже вирішив стратити в'язня. На жаль, чутки виявилися правдою. Показово, що й зійшовши на ешафот в Уайтхоллі, сер Уолтер Релі не втрачав почуття гумору. Дивлячись на сокиру ката, Уолтер гірко усміхнувся і назвав її ліками від усіх хвороб.

Так, у постійних пошуках минуло життя славетного авантюриста Уолтера

Релі. Незважаючи на те, що головна мета його життя — віднайдення Ельдорадо — так і не була досягнута, він ніколи не припиняв вірити в неї. Численні трактати Релі, які стали наслідком усіх його подорожей, прислужилися не одному поколінню дослідників всесвітньої історії, а його вірші продовжують цікавити людство й до сьогодні.

■ Андрій Пастушенко

Уолтерові Релі прихильники літератури вдячні не лише за його власну поезію, а й за поему Едмунда Спенсера «Королева фей», авторові якої Релі надав багато корисних порад під час її написання.

Пам'ятник Уолтеру Релі в Морському музеї Лондона

Стародавній Єгипет

Квест-тест

Гравець обирає правильну відповідь і переходить до вказаного пункту. Якщо відповідь правильна, то в даному пункті міститься інформація, яка підтверджує правильність відповіді і подальші вказівки до наступного пункту — «переходьте до п. ...». Якщо відповідь не правильна, то в даному пункті міститься інформація додаткового характеру і пропозиція повернутися до початкового питання — «поверніться до п. ...» для вибору правильної відповіді.

2.

Відмінно! Місто Мемфіс було столицею під час об'єднання Верхнього та Нижнього Єгипту і виникнення Єгипетської держави, а місто Фіви стало столицею Єгипту за часів Середнього царства. (Переходьте до п. 19)

5.

Шкода! Справді, Яхмос був фараоном XVIII династії часів Нового царства. Але він уславився вигнанням гіксосів з Єгипту. (Поверніться до п. 47)

В Азії (переходьте до п. 22)

1.

Вітаємо Вас! Чи готові Ви до подорожі до великої країни, повної таємниць і пригод. Якщо так, то скажіть, де знаходиться Єгипет.

в Африці (переходьте до п. 35)

3.

Жах та й годі! Близько 10000 р. до н. е. почали розвиватися землеробські культури, виникають перші поселення, але про державу говорити ще рано. (Поверніться до п. 46)

4.

Правильно! Єгиптяни називали річку Ніл «Хапі». Щороку ріка розливалася та несла на поля добриво — мул. Про Ніл склалися пісні та гімни, його обожнювали. (Переходьте до п. 48)

6.

І звідки Ви все знаєте? Цар Верхнього (Південного) Єгипту завоював Нижній, об'єднавши, утворив єдине Єгипетське царство і заснував столицю на кордоні двох царств. (Переходьте до п. 45)

Хамсін (переходьте до п. 26)

8.

Не завжди природа допомагала людині в Єгипті. З пустелі Сахара кожного року приходив страшний вітер. Як він називався?

хекер (переходьте до п. 41)

7.

Піраміди були величезними спорудами. В уявленні єгиптян вони могли бути шляхом, яким фараон підіймався до сонця. А хто побудував найбільшу піраміду?

Хєопс (переходьте до п. 29)

9.

Справді, царі в Єгипті вважалися нащадками бога Ра. Звичайні люди називали правителів «пер-о», тобто «великий дім». Звідси й походить назва єгипетських володарів — фараон. (Переходьте до п. 31)

10.

Згодні з вами. Фараон Тутмос III був одним із найкращих фараонів-воїнів. Він переміг у 17 військових кампаніях і розширив кордони Єгипетської держави до величезних розмірів. (Переходьте до п. 47)

Середнього
царства
(переходьте
до п. 30)

11.

Єгипетська держава знала і підйоми, і занепади. Вона досягала могутності, а згодом її захоплювали інші народи. А на які часи припадає період найбільшого розквіту та могутності Єгипетської держави?

Нового
царства
(переходьте до
п. 40)

12.

Клас!!! Близько 3000 р. до н.е. правитель одного з царств Єгипту Менес об'єднав всі землі у Єгипетську державу. Почався період Раннього, або Давнього царства. (Переходьте до п. 35)

13.

Ви десь заблукали.
На початку правління III династії Давнього царства Імхотеп, архітектор фараона Джосера, побудував піраміду. Це була одна з найперших пірамід, але не найбільша. (Поверніться до п. 7)

14.

З вами все гаразд?
У своєму житті єгиптяни використовували багато природних фарб, одна з них і була хна. Цю фарбу наносили на нігті а також на ступні та долоні. Хна виконувала роль ритуальної фарби. (Поверніться до п. 43)

18.

Здивували! Червоне море знаходиться поряд з річкою Ніл, але води річки не впадають у нього! (Поверніться до п. 48)

15.

І як ви собі це уявляєте?
Де мають розміщуватися війська і як їм боронитися? До того ж піраміда не дуже підходить для захисту, бо не містить укріплення, мури та інше? (Поверніться до п. 36)

16.

Так! Воду підіймали на поля за допомогою пристрою «шадуф», який винайшли на початку II тисячоліття до н.е. Цей пристрій схожий на українській пристрій для підйому води з колодязя — «лелеку». (Переходьте до п. 46)

19.

Найбільшої могутності
Єгипетська держава досягла за часів Нового царства. Протягом тривалого часу зростала територія Єгипту. За часів якого фараона Єгипетська держава мала найбільшу територію?

Фарао-
на Тутмоса
(переходьте
до п. 10);

фараона
Тутанхамона
(переходьте
до п. 24);

21.

Не потрапляйте їй на очі. Левоподібна жінка — богиня Сохмет — богиня материнства та руйнівної сили сонця, війни. Єгиптяни її дуже поважали. (Поверніться до п. 39)

17.

Помилка! У дельті річки Ніл існувала держава, відома як Нижній Єгипет, столицею якого було місто Буто. Його правителі мали червону корону. Неодноразово війська Нижнього Єгипту ходили походами на Верхній Єгипет, але підкорити його не змогли. (Поверніться до п. 35)

20.

І як вам не соромно?
Оракул — це людина, яка звертається й отримує відповіді від богів, розповідає про майбутнє. Багато людей у давні часи прислухалися до їх порад. (Поверніться до п. 45)

22.

Перший крок був невдалим! Справді, перші землероби і скотарі жили в Азії, зовсім поряд з Єгиптом. В Азії виникають одні з перших держав, але Єгипет серед них ви не знайдете. (Поверніться до п. 1)

Мадам Інтрига

В історії любові й ненависті, коли це стосується великих і відомих людей, завжди є частка міфу або перебільшення. Особливо, якщо історія ця відбулася дуже давно, а всі наявні свідчення заплутані й навіть суперечливі. Так, деякі дослідники пов'язують ім'я Ідалії Полетики з дуеллю, що забрала життя Олександра Пушкіна. Вважається, що анонімний лист, який послужив першопричиною дуелі кавалергарда й Поета, було написано рукою Ідалії Полетики. Спробуємо розібратися.

Вихованка

В Ідалії Обертей все пішло не так від самого народження. Вона була донькою надзвичайно впливового графа Григорія Олександровича Строганова, блискучого російського дипломата, що став творцем історії Іспанії, Швеції, Туреччини... Здавалося б, їй по праву народження була призначена особлива роль: жити в розкоші, сяяти в салонах, кружляти у вирі придворних балів! Але на це нескінченне свято життя її завжди запрошуватимуть однією з останніх.

У будинку батька її завжди називали «вихованкою». Дівчинці хотілося тепла й піклування, але Ідалії навіть не дозволяли називати батьків «мама» і «тато». Зате задаровували дорогими речами, начебто вони могли замінити почуття!

Напевно, з того часу Ідалія й озлобилася на весь світ. Дівчинка виросла й почала мститися світу: розсварювала подруг, захоувала в себе чужих кавалерів, розпалювала скандали, розжарюючи пристрасті, доводила до дуелі. А сама, залишаючись у тіні, обурено піднімала брови, що коли обвинувальні погляди зверталися до неї.

«Боже телятко»

Ідалія була гарна. Золотаве волосся, бірюзові очі, ніжна рожева шкіра. При цьому — розумна й гостра на язик. Від матері вона успадкувала бурхливий, вибуховий темперамент. У ній немов горів вогонь її іспанських предків.

Ідалія вийшла заміж не з любові. Так було прийнято. Олександр Михайлович Полетика був військовим. Полковник Кавалергардського полку її Імператорської Величності з ранку до вечора пропадав у казармах. Полетика знав, що в серці Ідалії для нього немає місця, але все одно любив її. У світі, з легкої руки ▶

Елізабет Віже-Лебрєн.
Портрет графа
Григорія Олександровича Строганова.
1793 рік

Ідалія народилася задовго до щасливого шлюбу своїх батьків. Будучи одруженим, Григорій Строганов жагуче закохався в красуню-португалку графиню Жюлі д'Ега. У них народилася дівчинка, названа на честь однієї з шанованих католицьких святих, — Ідалією. Ідалією де Обертей. Лише 1827 року, після смерті своєї першої дружини Строганов одружився з Юлією Павлівною — так на російський штаб тепер називали мати Ідалії. Але з якоїсь незрозумілої причини дівчинку не вдовочерили.

Ідалії, доброго й покірного Олександра Михайловича називали «божим телятком».

Саме Ідалія відіграла фатальну роль у житті іншої красуні — Наталії Гончарової.

Сестри

Ідалія доводилася троюрідною сестрою Наталі Миколаївні Гончаровій. Полетика, мабуть, була єдиною, з ким дружина Пушкіна так близько товаришувала. Вони були одного віку, одного кола. Сестри навіть зовні були

схожі. Однак вони були зовсім різними: дотепна, яскрава, схильна бути в центрі уваги Ідалія — і тиха, стримана, що не сказала ні про кого поганого слова, — Наталі.

На правах близької подруги й родички хазяйки Полетика стала частою гостею в будинку Пушкіних. Їхні стосунки з Олександром Сергійовичем були більш, ніж дружні. Але незабаром Пушкін і Ідалія стали ворогами. Про причини цієї ворожнечі дослідники творчості О. Пушкіна сперечаються дотепер.

Ідалія й Поет

Щось відбулося між нею й Пушкіним. Щось таке, що Ідалія не змогла пробачити Поетові до кінця свого життя. Але із цього моменту вона не пробачала йому жодного промаху. Ідалія злісно висміювала кожне його слово, сказане не до речі, кожний неспритний рух, кожний погляд!

А коли вона побачила, як дивиться на дружину Пушкіна блискучий кавалергард Петро Ланський, її люті не було межі. Кажуть, ►

Наталія Миколаївна Гончарова була прапраправнучкою гетьмана Петра Дорошенка. У сім'ї Гончарових пам'ятали про своє походження. Брат Наталі встановив над могилою Дорошенка каплицю.

В. Гай. Н. М. Гончарова

Т. Райт. Жорж Дантес

що Ідалія й сама була небайдужа до блискучого офіцера. У її прекрасній голівці зародився хитромудрий план помсти. Вона хотіла принизити Наталі, втоптати її ім'я в бруд і таким чином помститися Поетові.

Ненавість

Не додавала Ідалії любові до Пушкіна і його витівка з її альбомом для віршів. Якось молода жінка попросила Олександра Сергійовича щонебудь написати в альбом. Пушкін відповів, що він не майстер писати в альбоми. Але Ідалія наполягла. Наступного дня, коли в хазяйки салону були гості, принесли альбом і вірші Пушкіна були зачитані вголос. Вони оспівували хазяйку й були настільки прекрасні, що в Ідалії очі заблищали від задоволення. Але за годину-другу один із гостей знову прочитав вірш і, зрозумівши, в чому річ, мимоволі вигукнув: «Боже, що це?!». Хазяйка подивилася на сторінку, і її прекрасне обличчя спотворило злість, а альбом полетів в іншу кімнату. Виявляється, наприкінці вірша замість справжньої дати його написання Пушкін поставив... 1 квітня. Ідалія затаїла ненавість.

Дантес

У цей час у петербурзькому товаристві рідкісні вечори стали обходитися без красеня кавалергарда Жоржа Дантеса. Дотепний, галантний, увічливий. Він прекрасно танцює, вміє підтримати розмову. Дантес мав успіх у дам вищого світу. Не дивно, що саме його Полетика обрала для здійснення своїх планів. Дантеса приймають в усіх домах Петербурга, у тому числі й в оселі Пушкіна.

2 листопада 1836 року «Мадам Інтрига», як називали її іноді у вищому світі, почала здійснювати свій план. Вона запросила кузину Наталі, яка нічого не підозрювала, до себе, а сама виїхала. Коли Наталі ввійшла у вітальню, там виявився Дантес. Молодий чоловік, не гаючи часу, перейшов до палких зізнань. Наталі втекла...

«Орден Рогоносців»

Наталія Миколаївна дуже любила чоловіка. Вона йому нічого не розповіла. А через

два дні Олександр Сергійович одержав конверт. У конверті, як відомо, лежав «Диплом Ордена Рогоносців». Пушкін спочатку не виправдав надій невідомого кривдника. Він сказав: «Якщо хто-небудь позаду плюне на моє плаття, то це справа мого камердинера вичистити плаття, а не моя». Але коли Наталія Миколаївна розповіла про витівку Дантеса, Пушкін розлютився. Він написав образливий лист названому батькові Дантеса баронові Геккерну. Дантесу нічого не залишалося, як прийняти виклик.

29 січня 1837 відбувся двобій на Чорній річці, який через два дні забрав життя Пушкіна і облив презирством кавалергарда Дантеса не тільки в очах сучасників, але й нащадків!

Сучасні дослідники вважають, що автором і натхненницею пасквіля могла бути саме Ідалія Полетика. А написаний він міг бути ким завгодно. І швидше за все, маловідомою особою, яку встановити тепер практично неможливо.

Лаври Герострата

Що стосується Ідалії, то вона була вражена. Вона не вболівала за Поета. Полетика була розгнівана тим, що ім'я Пушкіна знову було в усіх на вустах. А замість забуття він здобув безсмертя! Він не був знищений її хитромудрим планом. А вже цього вона не пробачить йому ніколи! Свою ненавість Полетика перенесла на сім'ю Пушкіна, на Наталі й дітей. Вона більше ніколи не буде з ними спілкуватися. Усі зв'язки між сім'ями Строганових і Гончарових, Полетик і Пушкіних були перервані.

У Росії для Ідалії все скінчено. Вона ще якийсь час їздить по салонах, лає Пушкіна й виправдує Дантеса. Але час був безжалісним до блискучої Ідалії — їй була уготована самотня, безрадісна старість...

Олена Астахова

П. Ф. Соолов. О. С. Пушкін. 1830 рік

Свій вік Полетика доживала в Одесі. Кажуть, дізнавшись, що вдячні одесити хочуть поставити пам'ятник О. С. Пушкіну, Ідалія, якій на той час виповнилося 80 років, збиралася поїхати на бульвар, до пам'ятника, щоби плюнути в Поета

А.А. Наумов. Дуэль Пушкина с Дантесом

Літературне задзеркалля

Ідалія Полетика,
прославилася бабонька,
цькувала собі генія, знічев'я, просто так.
Тепер в музеях Пушкіна
зі стін очима кліпає,
за віяло ховається, коли екскурсовод
ні-ні та її скаже: — Ось вона,
та сама світська дамочка,
котра цькувала генія. Нікчемна, а й вона
отрути жменьку вкинула, де наклепи варилися,
і є в його загибелі також її вина.
Куди ж тепер їй дітися?
Безсмертя річ безвихідна.
Всі погляди спиняються на ній, на ній, на ній!
А що, мадам Полетико?
Позиція не вигідна.
Тепер сиди у рамочці, прилюдно червоній.
Він щедрий, незлопам'ятний,
він вивів тебе з нищості.
Без нього, без убитого, ну ким би ти була?

А так усі розплутують по вузлику, по ниточці,
вже років сто розплутують усе, що ти плела.
В Дантеса були крильця — сріблясті еполетики.
Він пурхав, ти звивалася — як жевжик і змія.
Воно, звичайно, будиши
дружиною Полетики,
годилося би залишити достойніше ім'я.
далія, вродливиця, і очі з поволокою,
дитя розпусти графської, рожене без вінця.
Як ви цькували генія!
Безжалісно, толокою.
Чого ж тепер ти віялом прикрила півлиця?
Ідалія, сучасниця,
ну, як тобі сичалося?
Звідкіль взялося віяло, бо наче ж не було.
Чи ти ото прикрилася, щоб совість не пручалася,
щоб люди не побачили роздвоєне жало?
А треба ж було думати,
царі, Дантеси, Дубельти,
Ідалія Полетика, і всі на одну масть!
То небезпечно — генія цькувати.
Він у безсмерті страшно вам воздасть.

Ліна Костенко

**Міжнародний
день захисту
дітей**

1824

У Канаді
запатентовано
першу пральну
машину

**Міжнародний
день друзів**

1869

У США запатентовано
пилосос

1943

Винайдено
кулькову ручку

1793

У Парижі для
широкої публіки
відкрито перший
зоопарк

1825

У Нью-Йорку
запатентовано
безпечну шпильку

1583

В Англії вперше було
застраховано життя

**День
літнього
сонцестояння**

1941

Початок Великої
Вітчизняної війни

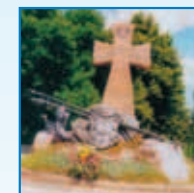
1908

Падіння Тунгуського
метеорита

1498

У Китаї винайдено
зубну щітку

1709

Сталася Полтавська
битва

**Всесвітній
день охорони
навколишнього
середовища**

**Всесвітній
день
океанів**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ср	чт	пт	сб	нд	пн	вт	ср	чт	пт	сб	нд	пн	вт	ср

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
чт	пт	сб	нд	пн	вт	ср	чт	пт	сб	нд	пн	вт	ср	чт

Видатні події червня

У Польщі з'явиться найвища у світі статуя Ісуса Христа

У рамках підготовки туристичної інфраструктури до Євро-2012 Польща планує встановити найвищу у світі статую Ісуса Христа. За висотою вона має перевершити на 9 метрів Спасителя із Ріо-де-Жанейро, що увійшов до списку семи нових чудес світу.

Статую хочуть спорудити у польському місті Свебодзін, неподалік від кордону з Німеччиною. Заввишки скульптури сягне 33 метрів, а верхівку її увінчає двометрова корона. Стоятиме статуя на 16-метровому постаменті. Таким чином, вся споруда вивисуватиметься над землею на 51 метр і «залишить у тіні» всі побудовані до цього статуї Христа.

<http://ukranews.com/uk/news/culture/2010/10/19/29417>

Кроманьйонець і неандерталець — люди одного часу?

Група вчених проводила розкопки в районі Персидської затоки. Археологи виявили кам'яні знаряддя, вік яких дорівнює 127 тисячам років. Ці предмети не поступаються за своєю складністю знаряддям, виготовленим кроманьйонцями. Але поки що вчені не можуть з упевненістю сказати, хто саме виготовив знайдені предмети — кроманьйонці чи неандертальці.

Сьогодні історична наука вважає, що сучасні люди вийшли з Африки й почали розселятися по інших територіях близько 60–70 тисяч років тому. Таку точку зору підтверджують генетичні дослідження. Однак після знахідки виникла гіпотеза про те, що сучасні люди могли залишити Африку на 55 тисяч років раніше, ніж вважають історики. Якщо підтвердиться, що знаряддя, знайдені на Арабському півострові, справді були створені Homo sapiens, то доведеться переглянути загальноприйняту теорію походження людства.

Одна з можливостей передбачає, що популяція сучасних людей, які виготовили ці знаряддя, справді пішла з Африканського континенту раніше, однак її представники вимерли, не залишивши сліду в ДНК Homo sapiens, що живуть нині.

Lenta.Ru

Сьогодні музика супроводжує нас усюди, де б ми не були, куди б не їхали. Але так було далеко не завжди.

Ще на початку минулого століття послухати музику можна було тільки на концертах.

Наша рубрика розповість вам про диво-техніку 30-х років ХХ століття — патефон

Патефон моєї прабабусі

У нашій родині зберігається патефон, який подарували батькам моєї прабабусі на весілля. За допомогою цього чудового пристрою майже сто років тому можна було слухати музику. Увечері, коли збиралася вся родина, відкривали маленьку валізку, у якій знаходився патефон. Дуже дбайливо зі спеціальних паперових конвертів діставали платівки-рекорди.

Змахнувши пил, платівку укладали на круг патефона й підводили голку. Хто-небудь акуратно крутив ручку, заводячи пружину. Такого заведення вистачало, щоб прослухати тільки один бік платівки, потім ручку потрібно було крутити знову. Лунало легке шипіння й потріскування, що зовсім не заважало слухачам, і звучала музика.

Патефон зберігався в спеціальній

валізці. Це було дуже зручно: його можна було носити із собою в гості. Прабабуся розповідала, що влітку патефон виносили надвір і влаштовували танці.

Марія Солодкова, Харків

